

mieszkań ich przędzą, nawet w swych królewskich pałacach. Podróżującym po krajach tropikalnych wiadomo, z jaką siłą stawonogi atakują ludzkie siedziby. Obserwował też mędrzec niewątpliwie mistrzną pracę pająka przy budowie sieci, a zwłaszcza szybką zonglerkę czterech par odnóży zakończonych grzebykowatymi pazurkami, zatrudnionych snuciem pajęczyny. Przecież nie darmo w greckim antyku powstał mit o mistrzowskiej przędce z Kolofonu, która wyzwala Atenę do zawodów w sztuce przędzenia, za co przez boginię została zamieniona w pająka. To Arachne. Tę szybką, w wyobraźni zwielokrotnioną pracę odnóży prządki znakomicie oddaje czasownik *tāfaš* 'chwycić' w intensyfikującej formacji Pi'ēl: *t^ethaffēs* 'ona szybko (wielekroć) chwyci', której użył mędrzec jako *hāpaks legōmenon*.

Podsumowując stwierdzić trzeba, że werset 30, 28 wbrew pozorom nie zawiera żadnych zagadek. Po dokładnej analizie lingwistycznej i sytuacyjnej wszelkie wątpliwości znikają. A więc: *Pająk rękoma chwyci (przebiera, manipuluje)*, a on (jest) w pałacach królewskich.

Opole

ZDZISŁAW KEMPF

S. Ewa Józefa Jezierska OSU

EUCHARYSTIA – UDZIAŁEM WIERNEGO W ŚMIERCI I ZMARTWYCHWSTANIU CHRYSYUSA

Motyw współumierania i współzmartwychwstania z Chrystusem przewija się przez wszystkie prawie listy św. Pawła. Analiza tekstów Pawłowych dotyczących chrztu, życia doczesnego i eschatologii w sensie ścisłym pozwala zauważyć¹, że każdy etap życia chrześcijańskiego jest, według myśli Apostoła, udziałem w aktach zbawczych Chrystusa. Ta Pawłowa idea współumierania i współzmartwychwstania z Chrystusem, współuczestnictwa w Jego życiu, wyrażona jest przez św. Pawła najczęściej przy pomocy formuły „z Chrystusem” lub złożenia rzeczowników i czasowników z przyimkiem „z” (złożenia te tłumaczymy: „umierać razem z (kimś)”, „współumieranie”, „cierpieć razem z (kimś)”, „współcierpienie” itp.), podkreślających ściśle, ontyczne związanie wiernych z Chrystusem.

¹ Temu zagadnieniu poświęcona była praca doktorska piszącej p.t. „Idea współumierania i współzmartwychwstania wiernych z Chrystusem w Listach Pawłowych” (PWT, Wrocław, 1983).

Z tekstów Pawłowych dotyczących Eucharystii: jej ustanowienia (1 Kor 11, 23—25)² oraz z 1 Kor 10, 16 i Flp 3, 10 wynika także, że uczestnictwo w Eucharystii jest współudziałem wiernego w śmierci i zmartwychwstaniu Chrystusa. Wprawdzie teksty powyższe formuły „z Chrystusem” nie zawierają, jednak ich analiza (którą przedstawia się poniżej) potwierdza tezę o włączeniu wiernych, uczestniczących w Eucharystii, w śmierć i zmartwychwstanie Chrystusa³.

1. EUCHARYSTIA — GŁOSZENIEM ŚMIERCI PANA

W 1 Kor 11, 23—25 św. Paweł przypomina Koryntianom opis ustanowienia Eucharystii i zaznacza (w. 23) że przekazał im to, co „otrzymał od Pana”. Znając życie Apostoła i chrystofanię pod Damaszkiem (Dz 9, 1—30) sądzić można, że relacja dotycząca faktu ustanowienia Eucharystii opiera się o tradycję wczesnochrześcijańską, natomiast wkład Pawłowy w redakcję omawianego tekstu polega na podaniu sensu, znaczenia opisywanego faktu. Św. Paweł zawdzięcza Chrystusowi zmartwychwstałemu, którego spotkał pod Damaszkiem, zrozumienie gestu Jezusa, ustanawiającego sakrament Eucharystii. I to zrozumienie wielkoczwartkowego czynu i słów Jezusa Apostoła przekazuje Koryntianom⁴.

Według relacji 1 Kor 11, Eucharystia została ustanowiona w nocy: „tej nocy, kiedy (Jezus) został wydany” (w. 23), podczas uczty⁵. Tę ucztę Jezus przerywał dwa razy: pierwszy raz, kiedy wziął chleb, odmówił dziękczynienie, połamał chleb i rzekł: „to jest Ciało moje za was” (w. 24), drugi raz, gdy po wieczerzy, „podobnie” — a więc po dziękczynieniu — wziął kielich i wymówił słowa konsekracji wina: „ten kielich jest Nowym Przymierzem we Krwi mojej”⁶. We-

² Por. W. Grundmann, *syn-metá*, ThWNT 7, 770—778; J. Gnilka, *Der Philipperbrief* (Herders Theologischer Kommentar zum NT, B. X, F. 3), Leipzig 1968, 77—79.

³ Opisy ustanowienia Eucharystii podają także Mk 14, 22—25; Mt 26, 26—29; Łk 22, 15—20. Kwestia zależności przekazów, ich starożytnością zajmuje się np. H. Langkammer, *Wprowadzenie do ksiąg Nowego Testamentu*, Wrocław, 1982.

⁴ Por. H. Langkammer, *Zagadnienie autentycznego brzmienia słów konsekracji*, RBL 3 (1975) 107; J. Drozd, *Ostatnia Wieczerza nową Paschą* (Attende Lectioni 4), Katowice 1977, 132.

⁵ Kwestią sporną jest, czy była to uczta paschalna — tak sądzi. A. Jankowski, *Eucharystia jako „nasza Pascha”* (1 Kor 5, 7) w *teologii biblijnej Nowego Testamentu*, RBL 3 (1975) 89—100; J. Drozd, dz. cyt., 81—84; L. Mycielski, *Modlitwy Ostatniej Wieczerzy i ich wpływ na powstanie modlitw eucharystycznych Kościoła*, RBL 6 (1968) 349. Natomiast H. Langkammer uważa, że nie była to uczta paschalna, lecz wieczerza, która miała miejsce „na noc przed wydaniem Jezusa” — por. H. Langkammer, *Zagadnienie*, art. cyt., 102.

⁶ W kwestii miejsca konsekracji chleba i wina — por. L. Mycielski, art. cyt., 346—348; J. Drozd, dz. cyt., 112.

dług pojęć współczesnych Jezusowi, ciało i krew oznaczały żywą istotę. „Wydanie ciała” było obrazowym określeniem śmierci, oddania życia. Jezus „wydaje” swoje ciało, znaczy umiera (czasownik „wydać (się)” ma sens „umrzeć”). Ten akt wydania się Jezusa był ofiarą zastępczą, składaną przez Niego za innych; świadczą o tym słowa „za was” (*hypèr hēmôn*).⁷

W konsekracyjnych słowach wypowiedzianych nad kielichem z winem, „ten kielich jest Nowym Przymierzem we Krwi”, zawarty jest zwrot „kielich we krwi”, który (wraz z określeniem „ciało wydane”) wzięty jest z terminologii ofiarniczej. Słowa te (1) stwierdzają śmierć Jezusa — „kielich we Krwi” to oddzielenie krwi od ciała, czyli śmierć; (2) nawiązują do przymierzy wielokrotnie zawieranych przez Jahwe z Izraelem i odnawianych, a zawsze przypieczętowanych krwią ofiar składanych Bogu. Teraz Jezus zawiera przymierze, będąc sam żertwą ofiarną. (3) To przymierze Jezusa z ludźmi nazwane jest „Nowym Przymierzem” — jest bowiem realizacją zapowiedzi jeremiaszowej (Jr 31, 31 n) o nowym przymierzu, jakie Jahwe zawrze z „domem Izraela” i „domem Judy” (Hbr 8, 8—13), a więc ze swoim ludem.⁸

Gest Jezusa, jakim było łamanie i podawanie konsekrowanego chleba, podawanie konsekrowanego kielicha (wina) ma być powtarzany przez wiernych. Św. Paweł nakazuje to w słowach „to czynicie na moją pamiątkę” (w. 24 i 25). Zaimek „to” wskazuje na Eucharystię. Zwrot „to czynicie” jest nakazem powtarzania czynu Jezusa⁹. Rzeczownik „pamiątka” (*anámnesis*) użyty jest w listach św. Pawła tylko w 1 Kor 11, 24. 25. W odróżnieniu od innych rzeczowników mających sens wyrazu „pamiątka” (np. Flp 1, 3 — *mneía*; Rz 1, 9; 1 Tes 1, 4; Flm 4; Ef 1, 16 — *mneían poieísthai*; 1 Tes 3, 6; 2 Tm 1, 3 — *mneían échein*) *anamnesis* ma znaczenie hebrajskiego rzeczownika *zikkarôn* (= pamiątka). Każda pascha żydowska była „pamiątka” (*zikkarôn*) I-ej Paschy w tym sensie, że każdy uczestnik wieczerzy paschalnej przeżywał ją tak, jakby był obecny podczas tej I-ej Paschy. Każda uczta paschalna była uobecnieniem I-ej Paschy. Eucharystia zatem będąc „pamiątką” jest także uobecnieniem czynu Jezusa — Jego wydania się za innych — i podkreśla więź Jezusa, ofiarującego się jako „Nowa Pascha”, z uczestnikami Eucharystii, czyli z tymi, za których i na oczach których ofiara Jezusa się dokonuje.

⁷ Mk 14, 24 i Mt 26, 28 mówią: „za wielu wydane”. Zmiana w tekście św. Pawła spowodowana jest względami liturgicznymi — tekst 1 Kor 11, 23—25 był najprawdopodobniej tekstem liturgii eucharystycznej czasów Apostoła. Por. H. Langkammer, *Zagadnienie*, art. cyt., 101—106; por. G. Bouwman i H. Haag, *Abendmahl*, w: BL, 6.

⁸ Na temat: Nowe przymierze w słowach konsekracji w wersji Paweł—Łukasz por. J. Drozd, dz. cyt., 149.

⁹ Nakaz *touto poieíte* nie jest znany synoptykom — por. Mt 26, 26—28; Mk 14, 22—24; Łk 22, 15—20.

Zertwą tej ofiary jest On sam — Jego Ciało i Jego Krew. I to wydanie się Jezusa ma być powtarzane, w sposób bezkrwawy; wielkoczwartkowy czyn Jezusa ma być uobecniany¹⁰.

W w. 26 Apostoł wyjaśnia sens gestu Jezusa i treść wypowiedzianych słów: „ilekroć bowiem spożywacie ten chleb albo pijecie kielich, śmierć Pana głosicie”. Spożywanie „tego chleba” (w. 26) jest spożywaniem „Ciała za was” (wydanego) (w. 24), a „picie kielicha” (w. 26) jest piciem „kielicha we Krwi” Jezusa (w. 24). Udział w Eucharystii, a więc pożywanie „Ciała Wydanego” i picie „kielicha” jest uczestnictwem w śmierci Jezusa, w Jego ofierze.

Apostoł mówi jeszcze więcej: „śmierć Pana głosicie” (w. 26). Eucharystia jest głoszeniem śmierci Pana. Czasownik „głosić” (*katangélein*) oznacza więcej niż samo pouczenie o prawdach wiary. U św. Pawła głoszenie Ewangelii jest siłą, która sprawia, że to co się głosi, faktycznie się spełnia. „Głoszenie” w 1 Kor 11, 26 ma sens proklamacji, a więc uroczystego obwieszczania dzieła zbawczego Boga dokonane w Jezusie Chrystusie i z Chrystusem. Jest to, z jednej strony, nowy sposób działania Boga — w Jezusie Chrystusie — z drugiej, jest uobecnieniem tego dzieła zbawczego u słuchaczy — „w słuchaczach” — tak, że nie przyjęcie tego Bożego działania wyrażonego przez czyn Jezusa, przez Jego „wydanie się”, powoduje w człowieku sąd.¹¹ Uczestnictwo w Eucharystii jest zatem włączeniem w śmierć Jezusa, gdyż każdorazowa sakramentalna obecność Jezusa na ołtarzu w czasie sprawowania Eucharystii jest tą samą obecnością, jaką miał On w momencie składania swej ofiary¹².

Paweł zaznacza jednak wyraźnie, że uczestnictwo w Eucharystii, które jest „głoszeniem śmierci”, jest obwieszczeniem „śmierci Pana” (*tou Kyriou*)¹³. Tytuł „Pan” w NT, a szczególnie w teologii św. Pawła, jest tytułem Jezusa Chrystusa, a więc Chrystusa zmartwychwstałego. Jezus zatem, którego śmierć uobecnia się w Eucharystii i w sposób bezkrwawy powtarza, w którego ofierze wierni uczestniczą, jest już Chrystusem chwalebny¹⁴. Uczestnictwo w „śmierci Pana” jest więc uczestnictwem „już teraz” w życiu Pana — Jezusa Chrystusa, a głoszenie „śmierci Pana” jest zarazem proklamacją zmartwychwstania Jezusa (1 Kor 15, 3 n).

¹⁰ Por. J. Drozd, dz. cyt., 164—165; P. Benoit, *Eucharystia*, w: *Słownik Teologii Biblijnej*, 266—270.

¹¹ Por. J. Drozd, dz. cyt., 169.

¹² Por. P. Benoit, *Eucharystia*, art. cyt., 270.

¹³ Jest głoszeniem zbawczej śmierci Tego, który jako Kyrios zmartwychwstał. Por. A. Jankowski, *Duch Święty a Eucharystia*, AnCrac 8 (1976) 103.

¹⁴ W paschalnych znakach chleba i wina, biblijnych symbolach życia i radości, obecna jest wprawdzie śmierć Chrystusa-Baranka, ale nie w stanie kenozы krzyża, lecz już jako „Ducha Ożywiającego”. Por. A. Jankowski, j. w., 103.

I to sprawowanie Eucharystii, to „głoszenie śmierci Pana” ma trwać „aż przyjdzie” (w. 26),¹⁵ zatem do momentu powtórnego przyjscia Pana w paruzji. Ten powrót Pana położy kres sprawowaniu Eucharystii, ponieważ w paruzji osiągnięty będzie cel wszelkiego oczekiwania całego stworzenia i świata całego (Rz 8, 19. 23), jakim będzie spotkanie z Panem w chwale¹⁶.

Na podstawie 1 Kor 11, 23—26 można zatem twierdzić, że uczestnicy Eucharystii, pożywający „ten Chleb” (w. 26), pijący „kielich Pana” (w. 26), biorą udział w zbawczej śmierci Jezusa, są w nią włączeni w Jego zmartwychwstanie i wywyższenie.

2. EUCHARYSTIA — UDZIAŁEM (KOINONIA) W KRWI I CIELE CHRYSYSTUSA

Prawda o współuczestnictwie wiernego w śmierci i zmartwychwstaniu Chrystusa, jaka jest zawarta w omówionym 1 Kor 11, 23—26, wynika także z 1 Kor 10, 16: „kielich błogosławieństwa, który błogosławimy, czy nie jest udziałem w Krwi Chrystusa? Chleb, który łamiemy, czy nie jest udziałem w Ciele Chrystusa?” Eucharystia — kielich we Krwi, chleb łamany — nazwany jest tu: *koinonia*. Spośród wielu znaczeń tego słowa¹⁷, trudnego do oddania w języku polskim, przyjmuje się znaczenie: „współudział” — „mieć udział w sprawie” i „należać do jakiejś wspólnoty”¹⁸. Wyraźne określenie w 1 Kor 10, 16 tego udziału dopełnieniem „w krwi Chrystusa”, „w Ciele Chrystusa” wskazuje na to, że chodzi o uczestnictwo wiernych — wraz z Chrystusem — w Jego śmierci. Sprawujący Eucharystię są więc włączeni w śmierć Chrystusa jako współuczestnicy. Jeśli jednak zwróci się uwagę na 1 Kor 10, 14—24, gdzie Apostoł występuje przeciw pokusom do udziału wiernych w ucztach ofiarnych pogan (w. 21): „nie możecie pić z kielicha Pana i z kielicha demonów”, to zauważa się, że kielich błogosławieństwa (w. 16), będący udziałem we Krwi Chrystusa (w. 16), a przeciwstawiony kielichowi demonów (w. 21), nazwany jest „kielichem Pana” (*potérion Kyriou*). Chrystus więc, w którego śmierci współuczestniczą sprawujący Eucharystię, jest Panem, a zatem — „już” — Chrystusem zmartwychwstałym.

¹⁵ „do czasu aż przyjdzie” — por. BP; „dopóki nie przyjdzie” — por. H. Langkammer, *Zagadnienie*, art. cyt., 102.

¹⁶ Por. A. Jankowski, *Eucharystia jako „nasza Pascha”*, art. cyt., 99.

¹⁷ Por. F. Hauck, *Koinonia*, ThWNT 3, 804—810; por. także A. Jankowski, *Listy Więzienne świętego Pawła* (do Filipian — do Kolosan — do Filemona — do Efezjan) (Pismo Święte Nowego Testamentu, 8), Poznań 1962, 73—74.

¹⁸ Por. E. Dąbrowski, *Listy do Koryntian* (Pismo Święte Nowego Testamentu, 7), Poznań 1965, 225; por. także K. Lietzmann, *An die Korinther I/II*, 48: „*Koinonia* prägnant für „ist ein Mittel zur Erlangung der Gemeinschaft””.

Koinonia w Krwi i Ciele Chrystusa, będąca współudziałem w śmierci Pana, jest także udziałem w Jego zmartwychwstaniu.

Równocześnie zauważyć można w analizowanym tekście, obok relacji wierny — Chrystusa (relacja pionowa), wynikającej z uczestnictwa w Eucharystii, relację między poszczególnymi wiernymi (relacja pozioma). Eucharystia niesie ze sobą dar jedności uczestników. 1 Kor 10, 17 stwierdza, że pożywający chleb konsekrowany („ponieważ jeden jest chleb” — w. 17^a), a są oni liczni, stanowią jedno „ciało” („przeło my, liczni, tworzymy jedno ciało. Wszyscy my bowiem bierzemy z tego samego chleba” — w. 17^b). Trudno z całą pewnością utożsamiać termin „ciało” w omawianym w. 17 z „Ciałem Chrystusa”, jak to stwierdza wprost 1 Kor 12, 17: „wy przeło jesteście Ciałem Chrystusa”, a także 1 Kor 12, 13 podkreślający, że wierni zostali „w jednym Duchu... ochrzczeni, (aby stanowić) jedno Ciało”, czy 1 Kor 12, 17 mówiący „wy jesteście Ciałem Chrystusa i poszczególnymi członkami”. Jednak z 1 Kor 10, 17 można wywnioskować, że uczestnictwo w Eucharystii, kontakt wiernych z Chrystusem w sakramencie „łamania chleba”, jednoczy wiernych ze sobą¹⁹ — i to tak ściśle — że ich wspólnota może być nazwana „ciałem”. Chleb Eucharystyczny, Ciało Pana, jest więc sakramentem jedności. Dar jedności, podobnie i inne dary, w teologii św. Pawła jest łaską Chrystusa Pana (Ef 2, 13; Kol 1, 20); zauważyć jednak można, że rozdawcą łaski w Kościele — Ciele eklezjalnym Chrystusa — jest Duch Święty („wszystko to sprawia jeden i ten sam Duch, udzielając każdemu tak, jak chce” — 1 Kor 12, 11).

Eucharystia więc, będąc współudziałem wiernego w dziele zbawczym Chrystusa, włączając poszczególnego wiernego w śmierć i zmartwychwstanie Chrystusa, równocześnie także jednoczy wszystkich uczestników Eucharystii w jedno „ciało”. Całe zatem Ciało eklezjalne, sprawujące sakrament „Ciała i Krwi Pana” współuczestniczy w śmierci i zmartwychwstaniu Pana — a dzieje się to za sprawą Ducha.²⁰

3. EUCHARYSTIA — ŹRÓDŁEM POZNANIA CHRYSSTUSA W ŻYCIU DOCZESNYM

Z omówionymi tekstami św. Pawła z 1 Kor łączy się Flp 3, 10: „(byłbym pozyskał Chrystusa i znalazł się w Nim) przez poznanie Jego: zarówno mocy Jego zmartwychwstania, jak i udziału w Jego cierpieniach — w nadziei, że upodabniając się do Jego śmierci (dojdę

¹⁹ Por. Bouwmann i H. Haag, art. cyt., 6—7; J. Drozd, dz. cyt., 178—179; por. także A. Jankowski, *Listy Więzienne*, dz. cyt., 225; P. van Imschoot, *Opfermahl*, w: BL, 1270.

²⁰ Por. A. Jankowski, *Duch Dokonawca*, (Attende Lectioni 8), Katowice 1983, 135.

jakoś do pełnego powstania z martwych)". W wierszach poprzedzających powyższy tekst (ww. 5—9) Apostoł osobistym przykładem ilustruje zysk chrześcijanina. Wobec łaski, jaką jest poznanie Jezusa Chrystusa — Pana, wszystko, co stanowiło dla niego, po ludzku sądząc, zysk — więc powodzenie, wykształcenie, stosunek do Prawa (ww. 5—6) — Paweł uważa za „stratę”. Od chwili swego chrztu, Apostoł żyje „w Chrystusie”, a także Chrystus żyje w nim (por. Ga 2, 20). Paweł chce jednak w pełni „pozyskać Chrystusa” (w. 8),²¹ chce „znaleźć się w Nim” (w. 9).²² Dlatego „poznanie Jezusa Chrystusa” (zwrot jedyny w NT; por. Ef 4, 12; 2 P 3, 18) jest dla niego wartością najwyższą (w. 8). Rzeczownik „poznanie (*gnōsis*) zawiera w swej treści zarówno samo poznanie, jak i doznanie, doświadczenie mocy Boga, także (jako konsekwencję poznania) posłuszeństwo, uznanie winy, nawrócenie — a więc i wybór tego, kogo się poznało”²³.

W w. 10 poznanie Chrystusa polega z jednej strony na doznaniu zmartwychwstania Chrystusa, z drugiej na udziale (*koinonia*) w Jego cierpieniach. Wymieniona kolejność sposobów poznania: najpierw doznanie mocy zmartwychwstania, a potem współcierpienie, jest trudna do wyjaśnienia. Być może, na takie ujęcie kolejności poznania wpłynęło (1) osobiste doświadczenie Pawła, który najpierw spotkał Chrystusa zmartwychwstałego i umocniony przez Niego podjął trudy apostołowania, czy też (2) pierwszeństwo wśród innych sakramentów sakramentu chrztu, poprzez który neofita doznaje po raz pierwszy mocy zmartwychwstania, równocześnie będąc zanurzonym w śmierci Chrystusa (Rz 6, 4). Możliwe jest także tłumaczenie takiego ujęcia poznania (3) ogólną zasadą życia chrześcijańskiego, która mówi, że wierny gotów jest podjąć trudy życia doczesnego, jeśli jest przekonany o prawdzie zmartwychwstania — tak Chrystusa, jak i swojego.²⁴ Wiersze 10—12 mówią dwukrotnie o zmartwychwstaniu. Wgłębienie się w tekst wskazuje jednak, że nie chodzi tu o zupełnie te same sprawy. Moc zmartwychwstania w w. 10 jest łaską Pana zmartwychwstałego, udzielaną wiernym i jest równocześnie sposobem poznania Chrystusa. Natomiast w. 11 mówi o powstaniu z martwych, o zmartwychwstaniu wierzących, będących zakończeniem procesu upodobnienia się do Chrystusa w życiu doczesnym.²⁵

Cały passus Flp 3, 8—12 cechuje atmosfera dążenia do „poznania”, „pozyskania”, „znalezienia się (w)”. Sam Paweł mówi (w. 13): „nie sądzą o sobie samym, że już zdobyłem”, „wyteżając siły ku temu,

²¹ — by stał się własnością Pawła. Por. A. Jankowski, *Listy Więzienne*, dz. cyt., 149.

²² Chodzi o „empiryczne stwierdzenie (aoryst!) przynależności do Chrystusa” — por. A. Jankowski, j. w., 149.

²³ Por. A. Jankowski, j. w., 147 i 151.

²⁴ Por. R. Médebielle, *Épître aux Philippiens* (La Sainte Bible 12) Paris 1946, 95; także A. Jankowski, *Listy Więzienne*, dz. cyt., 15.

²⁵ Por. J. Gnilk, *Der Philipperbrief*, dz. cyt., 195—196.

co przede mną, pędzę...". Poznanie, o którym mowa w w. 10, jest dla Apostoła źródłem siły. Paweł ma nadzieję, że upodobniając się do śmierci Chrystusa (przez włączenie się w tę śmierć poprzez cierpienia życia doczesnego) dojdzie do pełnego zmartwychwstania.

Jak wyżej zauważono, poznanie (w. 10) polega na doznaniu mocy zmartwychwstania i na udziale (*koinonía*) w cierpieniach Chrystusa. W 1 Kor 10, 16 Paweł także mówił o udziale (*koinonía*) wiernych w śmierci i zmartwychwstaniu Chrystusa:

„kielich... udział (*koinonía*) we Krwi Chrystusa” (1 Kor 10, 16).

„chleb... udział (*koinonía*) w Ciele Chrystusa” (1 Kor 10, 16^b).

Jeśli zestawi się te teksty z Flp 3, 10: „poznanie... udział (*koinonía*) w Jego cierpieniach”, można sądzić, że w Flp 3, 10 Paweł także myśli o Eucharystii. Według 1 Kor 10, 16—17 Eucharystia, jako współudział w śmierci i zmartwychwstaniu Chrystusa, jest czynnikiem jednoczącym — łączy z Chrystusem poszczególnych wiernych i łączy wiernych ze sobą; tu, w Flp 3, 10, Eucharystia jest źródłem poznania. Poprzez udział (*koinonía*) w Eucharystii każdy wierny współuczestniczy w śmierci i zmartwychwstaniu Chrystusa, a tym samym poznaje Jezusa Chrystusa, Tego, którego Paweł nazywa „Panem moim” (Flp 3, 8).

Eucharystia więc, jak wskazuje na to Flp 3, 10, jest w życiu doczesnym źródłem (sposobem) poznania — niemal doświadczalnego doznania — Jezusa Chrystusa.

Taka interpretacja Flp 3, 10 nie przekreśla wyżej uczynionej uwagi o współudziale wiernego w śmierci i zmartwychwstaniu Chrystusa poprzez świadome doskonalenie się, czy świadome, w łączności z Chrystusem, ponoszenie trudów i cierpienie życia doczesnego.

Podsumowując powyższe można powiedzieć, że Eucharystia, będąc „udziałem w Ciele i Krwi Chrystusa”, nazwana „głoszeniem śmierci Pana”, jest współudziałem w śmierci Chrystusa i w łasce Jego zmartwychwstania. Równocześnie uczestnictwo w „chlebie łamanym” i „kielichu we Krwi” jest czynnikiem jednoczącym Ciało eklezjalne Chrystusa i źródłem poznania Jezusa Chrystusa. Eucharystia jest także nieustannym przychodzeniem Pana „już teraz”; antycypuje zatem paruzję, czyli ostatnie przyjście Chrystusa i pełne zmartwychwstanie wierzących w Niego.

Wrocław

S. EWA JÓZEFA JEZIERSKA OSU